

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

ברכות פרק כיצד מברכין – דף מספר 15

בס"ד, ג' בתמוז תש"ע.

הגדרת שם לחם – השוואה לחלה ולמצה

א. סוגיות התלמודים

1. ברכות לו: , "טרוקנין... לחם עוני קרינן ביה".
2. יש לסוגיה נוסחאות שונות – אני מצרף נוסחאות מכתבי יד, ובמהלך לימוד הראשונים שימו לב לנוסח שלהם.
3. ירושלמי חלה, פ"א ה"ה, עמ' 315 שו"י 39 ואילך.

ב. ראשונים ורקע

1. ממליץ לעיין בפירוש הר"ח לסוגיה, רש"י ותוספות, רא"ה ורשב"א, רא"ש סימן יא, (להרחבה – תר"י), רמב"ם הלכות ברכות פ"ג ה"ט.
2. רקע בהלכות חלה:
(א) משנה חלה פ"א משניות ד-ה.
(ב) להרחבה – סוגיה על פרשנות משנה זו בבבלי פסחים לו..
3. שו"ע או"ח סי' קסח סעיף ח, יג-טז ובמשנה ברורה.

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

ברכות פרק כיצד מברכין – דף מספר 15

בס"ד, ג' בתמוז תש"ע.

ברכות לז: אוקספורד 366

כי אתא רבין א"ר יוחנן : טרוקנין חייבת בחלה.

מאי טרוקנין?

אמ' רב יוסף : כובא דארעא

מאי מברכין עליה?

א"ל : מי סברת לחמא הוא? גובלא בעלמ' הוא, ומברכין עליה בורא מיני מזונות.

ולא אמרן אלא דלא קבע סעודתיה עלויה, אבל קבע סעודתיה עלויה מברך עליה המוציא ושלש ברכות.

מר זוטרא קבע סעודתיה עלויה ומברך עליה המוציא ושלש ברכות.

ואמ' מר בר רב אשי : ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח.

מ"ט? לחם עוני קרינא ביה.

ואמ' אביי : האי טריתא פטורה מן החלה.

מאי טריתא?

איכ' דאמרי מרתח גביל,

ואיכ' דאמרי נהמא דהונדקא.

ואמרי לה לחם העשוי לכותח.

תאני ר' חייא : לחם העשוי לכותח פטור מן החלה.

והתניא : חייבת בחלה?

התם כדקתני טעמ, {'} א ר' יהודה אומ' מפני שמעשיה מוכיחי עליה.

כיצד?

עשאה (לח ע"א) כע! ב! ין חייבת, כלימודין פטורה.

ברכות לז ע"ב פירנצה 9-7

כי אתא רבין א' ר' יוחנן טרוקנין (פטורה) [חייבת] (...) החלה

מאי טרוקנין?

א' רב יוסף כובא דארעא

א"ל אביי לרב יוסף האי כובא דארעא מאי מברכין עליה

א"ל מי סברת לחמא הוא גובלא הוא ומברכין עליה בורא מיני מזונות

מר זוטרא קבע ליה סעודתיה ומברך עליה המוציא לחם מן הארץ ושלש ברכות

ואמ' מר בר רב אשי אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח מאי טע' לחם עוני קרינא ביה

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

ברכות פרק כיצד מברכין – דף מספר 15

בס"ד, ג' בתמוז תש"ע.

א' אביי האי תריתא פטור' מן החלה
מאי תרית'
ואמרי ליה מרתח גביל
ואמרי לה לחמא דהנדקא
ואמרי לה לחם העשוי לכותח
דתני ר' חייא לחם העשוי לכותח פטור מן החלה
והתניא חייב בחלה
התם כדקתני טעמי דר' יהוד' או' מפני שמעשיה מוכיחין עליה עשאה (לח ע"א) כעבין חייבת בחלה
כלימודין פטורה

[אמ' ליה אביי לרב יוסף האי תריתא דארעא מאי מברכין עלויה
אמ' ליה מי סברת נהמא הוא לשה בעלמא הוא ומברכ' בור' מיני מזוני'
מר זוטרא קבע עלויה ומברך עליה המוציא ושלוש ברכות
אמ' מר בר רב אשי הואיל ואדם יוצא בה בפסח מאי טעמא לחם עוני אמ' רחמנא

ברכות לז ע"ב פריז 671

כי אתא רב דימי א"ר יוחנן טרקונין חייבת בחלה
מאי טרקונין
רב יוסף אמ' כוכא דארעא
תני ר' חייא לחם העשוי לכותח פטור מן החלה
והא תניא חייבת בחלה
התם כדקתני טעמי דתניא ר' יהודה אומ' מפני שמעשה מוכיחין עליה עשאן (לח ע"א) כעכין חייבת
כלמודין פטורה

א"ל אביי לרב יוסף האי כוכא דארעא מאי מברכין עליה
א"ל מיסברת לחמא גובלא בעלמא ומברכין עליה בורא מיני מזונות
ולא אמרן אלא דקבע סעודתיה עליה מברך עליה המוציא ושלוש ברכות
מר זוטרא קבע סעודתיה עליה ומברך עליו המוציא ושלוש ברכות

מינכן 95

כי אתא רב דימי אמ' טרקנין חייבת בחלה
מאי טרקנין אמ' רב יוסף כוכא דארעא
טריתא חייב בחל'

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

ברכות פרק כיצד מברכין – דף מספר 15

בס"ד, ג' בתמוז תש"ע.

מאי טריתא

איכא דאמרי מירת(ח) גביל ואיכ' דא' נהמא דהנדקא אי' דא' לחם העשוי לכותח (תני ר' חייא לחם העשוי לכותח)

תני ר' חייא לחם העשוי לכותח פטור' מן החלה

והתניא חייבת בחלה התם כדקתני טעמי' דתני' ר' יהוד' או' מעשיה מוכיחין עליה עשאה כעכים חייבת בחלה לימודין פטורה

א"ל אביי לרב יוסף כובא דארעא מאי מברכין עליה

א"ל מי סברת (נהמא גובלא הא בעלמא דמברכין) [נהמא הוא גובלא בעלמא הוא ומברכין] עליה בורא מיני מזונות

א' מר זוטרא איקבע עליה סעודתיה מברך עליה המוציא ושלש ברכות

אמ' מר בר רב אשי ואדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח מאי טעמי' לחם עוני אמ' רחמנא והא עניא הוא

קטע גניזה אוקספורד בודלי (2861) 97-90

כי את אתא רבין אמ' ר' יוחנן טרוקנין חייבת בחלה

מאי טרוקנין

אמ' אביי כוכא דארעא

[ו]אמרי אביי (ט) טריתא פטורה מן החלה

מאי טריתא

איכא דאמרי לחמא דהנדקא ואיכא דאמרי מרתח גביל ואיכא דאמרי (ואיכא) לחם העשוי לכותח דתני ר' חייא לחם העשוי לכותח פטורה מן החלה

והתניא חייבת בחלה התם כדיקאטאני טעמא ר' יהודה או' מעשיה מוכיחין עליה עשאה כעכין חייבת כלימודין פטורה

אמ' ליה אביי לרב דימי האי כוכא דארעא מאי מברכין עליה

אמ' ליה מאי סברת נהמא הוא ג[ו]בלא בעלמא הוא ומברכין ע?ל! <...> בורא מיני מזונות

לא אמרן אלא דלא? ק? <...> סעודתיה עילויה אבל קבע סעודתיה עילויה ליברך עליה המוציא ושלש ברכות

מר זוטרא קבע סעודתיה עילויה וברך עליה המוציא ושלש ברכות

אמ' מיר זוטרא ואדם יוצא בו ידי חובתו בפסח מאי טעמא לחם עוני כתיב

קטע גניזה קיימברדג' T-S NS 329.841-842

תריתא <...>

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

ברכות פרק כיצד מברכין- דף מספר 15

בס"ד, ג' בתמוז תש"ע.

א רב?ן? א"ר? יוחנן טריקנין פ...<?ר?א מן?ה?חלה
מאי טריקנין <...> <...> כובא דארע?א?
<...> <...> טריתא פטורא מן החלה?מ?
<...> <...> <...> ד...<א איכא דאמ' מרת...> <...> <...> א?י דאמרי לחם העשוי?ל?<...>
<...> א מן החלה והא תניא <...> <...> בח?לה התם מדקא תנ...> <...> עליה עשאה